

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

HÀ BÍCH NGỌC

VĂN XUÔI YÊN BÁI TỪ 1986 ĐẾN NAY

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Thái Nguyên – 2016

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

HÀ BÍCH NGỌC

VĂN XUÔI YÊN BÁI TỪ 1986 ĐẾN NAY

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã ngành: 60.22.01.21

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

PGS. TS LƯU KHÁNH THƠ

Thái Nguyên - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi dưới sự hướng dẫn của PGS.TS. Lưu Khánh Thơ. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn này là trung thực và chưa từng công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 10 tháng 7 năm 2016

Tác giả luận văn

Hà Bích Ngọc

LỜI CẢM ƠN

Sau hai năm nghiên cứu và học tập tại trường Đại học Khoa học - Đại học Thái Nguyên, đến nay tôi đã hoàn thành chương trình khóa học Thạc sỹ chuyên ngành Văn học Việt Nam và hoàn thành luận văn **“Văn xuôi Yên Bái từ 1986 đến nay”**.

Bằng sự kính trọng và lòng biết ơn sâu sắc, em xin chân thành cảm ơn PGS.TS. Lưu Khánh Thơ, người đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ em trong suốt quá trình thực hiện luận văn.

Em xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo khoa Ngữ văn, khoa Sau Đại học, cán bộ phòng quản lý khoa học trường Đại học Khoa học - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu tại trường.

Tác giả xin chân thành cảm ơn các nhà văn, nhà thơ, Hội Văn học Nghệ thuật tỉnh Yên Bái, Thư viện tỉnh Yên Bái đã giúp đỡ trong suốt thời gian thực hiện luận văn.

Xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới đơn vị công tác, gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, quan tâm, chia sẻ và tạo điều kiện giúp tôi hoàn thành tốt luận văn này.

Thái Nguyên, ngày 10 tháng 7 năm 2016

Tác giả

Hà Bích Ngọc

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Tổng quan vấn đề nghiên cứu (Lịch sử vấn đề)	2
3. Đối tượng và mục tiêu nghiên cứu	3
4. Nhiệm vụ và phương pháp nghiên cứu	4
5. Phạm vi nghiên cứu	5
6. Cấu trúc luận văn	6
7. Đóng góp của luận văn	6
NỘI DUNG	7
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ VĂN HÓA, VĂN HỌC YÊN BÁI	7
1.1. Khái quát về đặc điểm tự nhiên và xã hội của Yên Bái	7
1.1.1. <i>Vài nét về tỉnh Yên Bái</i>	7
1.1.2. <i>Khái lược về bản sắc văn hóa các dân tộc trên địa bàn tỉnh Yên Bái</i>	10
1.2. Khái quát về văn học Yên Bái từ 1975 đến nay	11
1.2.1. <i>Tiến trình hình thành và phát triển của văn học Yên Bái</i>	11
1.2.2. <i>Đội ngũ tác giả, tác phẩm</i>	15
1.2.3. <i>Đời sống thể loại và một số đặc điểm nổi bật</i>	24
1.2.4. <i>Thành tựu, hạn chế</i>	28
Tiểu kết	31
Chương 2: NỘI DUNG VĂN XUÔI YÊN BÁI TỪ 1986 ĐẾN NAY	32
2.1. Các khuynh hướng sáng tác của văn xuôi Yên Bái từ 1986 đến nay	32
2.1.1. <i>Khuynh hướng lịch sử dân tộc</i>	32
2.1.2. <i>Khuynh hướng thế sự, đời tư</i>	35
2.2. Một số gương mặt tiêu biểu	38

2.2.1. Hoàng Hạc (15/2/1932 - 10/1999)	38
2.2.2. Hà Lâm Kỳ.....	52
2.2.3. Hoàng Thế Sinh.....	61
Tiểu kết	70
Chương 3: NGHỆ THUẬT VĂN XUÔI YÊN BÁI TỪ 1986 ĐẾN NAY	71
3.1. Cốt truyện	71
3.1.1. Cốt truyện truyền thống.....	71
3.1.2. Cốt truyện mang dấu ấn tư duy nghệ thuật hiện đại	72
3.2. Nghệ thuật xây dựng nhân vật	75
3.2.1. Xây dựng nhân vật thông qua miêu tả ngoại hình.....	75
3.2.2. Xây dựng nhân vật thông qua khắc họa tính cách và nội tâm	77
3.2.3. Sự phân tuyến nhân vật.....	79
3.3. Ngôn ngữ nghệ thuật	80
3.3.1. Ngôn ngữ giàu chất trữ tình.....	80
3.3.2. Ngôn ngữ đậm chất ký.....	83
3.3.3. Ngôn ngữ mang đậm sắc thái dân tộc.....	86
3.4. Giọng điệu nghệ thuật	89
3.4.1. Giọng điệu tâm tình	89
3.4.2. Giọng điệu xót xa, thương cảm.....	90
3.4.3. Giọng điệu bi hài.....	91
Tiểu kết	93
KẾT LUẬN	94
TÀI LIỆU THAM KHẢO	

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

1.1. Yên Bái, một vùng miền núi xa xôi của Tây Bắc. Nơi đây nuôi dưỡng nhiều tài năng văn học nghệ thuật và có nhiều đóng góp cho nền văn học Việt nam. Nhưng do nhiều lí do khách quan và chủ quan, việc nghiên cứu nền văn học địa phương nói chung và của Yên Bái nói riêng mặc dù đã được chú ý song vẫn còn khiêm tốn so với thành quả vốn có của nó. Vẫn còn có khá nhiều tác giả, tác phẩm xuất sắc chưa nhận được sự quan tâm của giới nghiên cứu và phê bình văn học. Bởi vậy, việc nghiên cứu văn học ở các tỉnh miền núi nói chung và ở tỉnh Yên Bái nói riêng, đặc biệt là văn xuôi Yên Bái từ năm 1986 đến nay là một công việc cần thiết.

1.2. Trong chương trình giảng dạy môn Văn học cấp trung học phổ thông do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành có đề cập đến chương trình văn học địa phương. Nhưng tài liệu phục vụ quá trình giảng dạy cho phần văn học địa phương này trong toàn quốc nói chung cũng như ở Yên Bái nói riêng còn có những bất cập như thiếu giáo trình và tài liệu biên soạn thống nhất. Việc thực hiện đề tài “*Văn xuôi Yên Bái từ năm 1986 đến nay*”, nếu được thành công chúng tôi hy vọng sẽ đóng góp một tài liệu tham khảo bổ ích cho việc dạy và học chương trình văn học địa phương ở tỉnh Yên Bái.

1.3. Trong nền văn xuôi Yên Bái từ năm 1986 đến nay, nhiều gương mặt xuất sắc có nhiều đóng góp cho nền văn học hiện đại như: Xuân Nguyên, Ngọc Bái, Hoàng Việt Quân, Hoàng Thế Sinh, Hà Lâm Kỳ, Địch Ngọc Lân, Nguyễn Hiền Lương... và đặc biệt là 3 thế hệ trong một gia đình có nhiều đóng góp cho văn học Yên Bái, đó là nhà văn Hoàng Hạc, con trai là nhà văn Hoàng Tương Lai, và cháu ngoại là Nông Quang Khiêm... Song với khuôn khổ một luận văn không thể nghiên cứu được tất cả các nhà văn của Yên Bái mà chỉ có thể chọn lựa một số tác giả tiêu biểu để nghiên cứu. Từ đó có thể hình dung được diện

mạo của nền văn xuôi Yên Bái và thấy được sự đóng góp của các tác giả địa phương vào quá trình vận động và phát triển của nền văn học hiện đại nước nhà.

1.4. Văn học ở mỗi địa phương nói riêng và cả nước nói chung đều có quá trình hình thành và phát triển với những đặc điểm, bản sắc riêng rất khó bao quát đầy đủ. Với tấm lòng yêu mến và trân trọng văn học nghệ thuật Yên Bái - nơi tôi đã từng sinh ra, lớn lên và công tác, với một niềm tha thiết tìm hiểu văn hóa, văn học của địa phương mình, tôi mong muốn được đóng góp một phần công sức nhỏ bé của bản thân vào việc tôn vinh những giá trị văn học đặc sắc của **“Văn xuôi Yên Bái từ 1986 đến nay”**. Chính vì vậy tôi đã lựa chọn thực hiện đề tài này cho luận văn tốt nghiệp với một mục đích và hy vọng: nếu thành công sẽ đóng góp một phần tài liệu tham khảo hữu ích cho công việc giảng dạy, học tập phần **“Văn xuôi Yên Bái từ 1986 đến nay”** tại các trường trung học phổ thông trên địa bàn tỉnh Yên Bái.

2. Tổng quan vấn đề nghiên cứu (Lịch sử vấn đề)

Hiện nay văn học nghệ thuật ở các địa phương đã phát triển vượt bậc. Điều này thể hiện ở đội ngũ sáng tác ngày càng đông đảo cũng như số lượng tác phẩm dày dặn, phong phú và chất lượng cao. Qua khảo sát, chúng tôi thấy những công trình nghiên cứu mang tính chuyên sâu về văn học Yên Bái nói chung, văn xuôi Yên Bái từ năm 1986 đến nay nói riêng vẫn chưa thực sự được quan tâm.

Trong cuốn **“Nghiên cứu lý luận phê bình Văn học dân tộc thiểu số Việt Nam thời kỳ hiện đại - Diện mạo và đặc điểm”** của PGS.TS Trần Thị Việt Trung (chủ biên) và ThS Nguyễn Thị Thanh Tuyền - Nhà xuất bản Đại học Thái Nguyên, đã tuyển chọn giới thiệu một tác giả của Yên Bái là Hà Lâm Kỳ - **“Nhà văn dân tộc thiểu số nghĩ và viết”**. Bài viết đã đề cập đến cách nghĩ và viết của đồng bào dân tộc, họ viết bằng cả trái tim nhưng còn chịu nhiều thiệt thòi **“Nghĩ về quê hương mình, viết về đồng bào mình, đầy**

là hướng sáng tác chính của các nhà văn dân tộc. Và họ đã nghĩ, đã viết với tất cả tấm lòng và sự lao lực, vậy mà vẫn khó lọt vào trang “Văn nghệ già”” [61, tr.334].

Bên cạnh đó còn có một số tác phẩm nghiên cứu về văn học Yên Bái như cuốn phê bình và tiểu luận **“Trên đường học tập và suy nghĩ”** của Hán Trung Châu có 43 bài viết về các nhà văn Việt Nam và các tác giả văn học Yên Bái. Trong đó có bài viết **“Truyện và ký trên văn nghệ Yên Bái, tác giả - tác phẩm”** nhắc đến sự phát triển của truyện và ký Yên Bái.....

Luận văn thạc sỹ của Hoàng Thị Thu Nga **“Sáng tác của Hoàng Thế Sinh trong văn xuôi Yên Bái đương đại”** đã đi sâu vào nghiên cứu con người và hiện thực miền núi trong văn xuôi Hoàng Thế Sinh và đặc điểm nghệ thuật trong văn xuôi của ông.

Qua những công trình, bài nghiên cứu phê bình, những lời nhận xét về văn học Yên Bái đã cho thấy: Văn học Yên Bái đã có nhiều khởi sắc và là một bộ phận quan trọng trong nền văn học Việt Nam hiện đại. Nó có nhiều đóng góp cho nền văn học nước nhà. Các nhà nghiên cứu và phê bình văn học cũng đã quan tâm, nghiên cứu về văn học Yên Bái ở nhiều góc độ khác nhau. Cũng có một số bài nghiên cứu, phê bình của một số cây bút có tên tuổi. Đây là cơ sở hữu ích để chúng tôi thực hiện đề tài của mình. Song có thể thấy, còn thiếu việc đi sâu nghiên cứu, phân tích, đánh giá, chỉ ra đặc điểm, diện mạo cũng như chưa có công trình độc lập nào nghiên cứu một cách toàn diện, chuyên sâu hệ thống về văn học Yên Bái từ năm 1986 đến nay. Và đây chính là “khoảng trống” để chúng tôi tiến hành tìm hiểu **“Văn xuôi Yên Bái từ năm 1986 đến nay”** một cách hệ thống và toàn diện hơn.

3. Đối tượng và mục tiêu nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là Văn xuôi Yên Bái từ 1986 đến nay. Giới thiệu, nghiên cứu tác phẩm, nội dung văn xuôi từ 1986 đến nay và đánh

giá một số tác giả tiêu biểu như: Hoàng Hạc, Hà Lâm Kỳ, Hoàng Thế Sinh. Qua đó làm nổi bật lên nghệ thuật trong văn xuôi Yên Bái.

3.2. Mục tiêu nghiên cứu

Qua quá trình nghiên cứu hướng tới một sự đánh giá đầy đủ và khách quan hơn về những thành công và hạn chế, về tiến trình vận động và phát triển cũng như đặc điểm của văn xuôi Yên Bái từ năm 1986 đến nay. Qua việc tiếp cận, tìm hiểu, nghiên cứu phê bình một cách cụ thể các tác phẩm của các nhà văn, nhà thơ tiêu biểu sống và sáng tác trên mảnh đất quê hương Yên Bái với những đặc điểm cơ bản về nội dung và nghệ thuật để khẳng định sự đóng góp của văn học Yên Bái vào thành tựu của Văn học Việt Nam hiện đại.

Giới thiệu một số gương mặt các nhà văn tiêu biểu của văn học Yên Bái và vai trò của họ trong việc giữ gìn, bảo tồn, phát huy những giá trị văn hóa miền núi vừa truyền thống vừa hiện đại của quê hương mình. Bên cạnh đó làm nổi bật lên các biện pháp nghệ thuật được các nhà văn sử dụng tạo nên những sáng tác độc đáo và những phong cách riêng của người sáng tác.

4. Nhiệm vụ và phương pháp nghiên cứu

4.1. Nhiệm vụ nghiên cứu

Luận văn đưa ra một cái nhìn khái quát về quá trình hình thành và phát triển của văn học Yên Bái trong gần 2 thập kỷ qua, đồng thời cung cấp cái nhìn khái quát về đóng góp của văn xuôi Yên Bái cho nền văn học địa phương. Khẳng định vị trí của văn xuôi Yên Bái trong nền văn học Việt Nam hiện đại.

Luận văn đi sâu nghiên cứu những đóng góp của văn xuôi Yên Bái và một số tác giả tiêu biểu từ phương diện nội dung như: Một số tác giả tiêu biểu, các khuynh hướng sáng tác của văn xuôi Yên Bái từ 1986 đến nay. Đánh giá về những đóng góp, quan niệm sáng tác và cảm hứng chủ đạo trong sáng tác của một số nhà văn tiêu biểu.